

Notat

Dato: 25. april 2022

Emne: Naturgenopretning af Hjarbæk Fjord

Baggrund og formål

Viborg Kommunes Klima- og Miljøudvalg besluttede på sit møde den 29. april 2021 at undersøge mulighederne for en naturgenopretning af Hjarbæk Fjord.

På baggrund af bl.a. Limfjordsrådets "Masterplan for Limfjorden" og det forventede udkast til tredje generation af den statslige vandområdeplan for Limfjorden skal naturgenopretnings- og indsatsmuligheder for Hjarbæk Fjord undersøges og belyses.

Undersøgelsen skal ses som Fase 1 i en samlet naturgenopretningsindsats for fjorden. I Fase 1 gennemføres en indledende analyse og der udarbejdes på det grundlag et oplæg til et Fase 2 projekt, -en handleplan for Hjarbæk Fjord. Fase 2 – projektet skal på baggrund af analyse og handleplan fra Fase 1 igangsætte og realisere konkrete projekter, der kan understøtte en positiv udvikling for natur- og miljø i og omkring Hjarbæk Fjord.

Det er på den baggrund udgangspunktet at projektet skal have et bredere sigte end vandområdeplanens indsatsprogram. Formålet er:

- Skabe grundlag for en bredt forankret lokal og kommunal indsats for en bedre natur- og miljøtilstand i Hjarbæk Fjord
- Skabe grundlag for en mere lokal forankring, implementering og prioritering af virkemidler ved realiseringen af den statslige vandområdeplan for Hjarbæk Fjord
- Medvirke til regionalt og nationalt at løfte bevidstheden om Hjarbæk Fjord som et vigtigt og attraktivt naturområde i Limfjorden.

Projektet skal derfor ikke ses som et alternativ til vandområdeplanens indsatsplan. Det skal derimod anvise handlemuligheder for lokalt og regionalt (kommunalt) at fremme og understøtte en positiv udvikling for natur- og miljø i og omkring Hjarbæk Fjord, og gennem en lokal og regionalt forankret indsats, fremme at natur- og miljømål for området nås.

Det skal desuden understreges, at analysedelen i Fase 1 som udgangspunkt baseres på eksisterende viden og data, dog kan mindre nye udredninger og datasammenstillinger gennemføres som en del af analysen, hvis det vurderes at være afgørende.

Arbejdsproces

Arbejdet i Fase 1 forankres i en arbejdsgruppe bestående af relevante interessenter, myndigheder og vidensinstitutioner.

Viborg Kommune står for projekt- og mødeledelse, sekretariat og facilitering af møderne. Som et grundlag for arbejdsgruppens arbejde og diskussioner planlægges det desuden, at der til møderne, når det er relevant, inviteres relevante "videnspersoner"/eksperter til at give faglige oplæg.

Viborg Kommune vil mellem hvert møde samle op på mødernes konklusioner mv.

Aarhus Universitets ved Institut for Agroøkologi inddrages og skal sikre, at arbejdsgruppens konklusioner såvel i forhold til analyse som handleplan er fagligt forankrede og velfunderede. De nærmere rammer herfor er pt. ved at blive fastlagt.

Det skal desuden tilføjes, at det på administrativt niveau er aftalt med de øvrige oplandskommuner, at de i Fase 1 orienteres om arbejdet i relevant omfang. Og at det i forbindelse med en videreførelse af projektet i en Fase 2 nærmere aftales hvordan de øvrige oplandskommuner inddrages.

Arbejdsgruppens sammensætning

Viborg Kommune har indbudt følgende interessenter til at deltage i Fase 1 arbejdsgruppens arbejde:

- Limfjordsrådets Sekretariat
- Århus Universitet
- Energi Viborg Vand
- Velas
- Miljøstyrelsen
- Fjordklyngen
- Fritidsfiskerne ved Hjarbæk Fjord
- Erhvervsfiskerne ved Hjarbæk Fjord/Lovns Bredning
- Repræsentanter udpeget af det Grønne Råd:
  - Fødevarer- og Landbrug
  - Danmarks Naturfredningsforening
  - Sportsfiskerne
  - Dansk Ornitologisk Forening

Revideret mødeplan for Fase 1

Der er lavet nedenstående overordnede mødeplan for arbejdsgruppens arbejde:

- Et indledende møde i arbejdsgruppen i marts 2022 - afholdt
- Yderligere 7 møder i arbejdsgruppen i 2022:

Møde 2 – 4. maj 2022: Fjordens tilstand - afholdt

- a. Oplæg
  - Fjordens væsentligste naturværdier og potentialer v./Torben Ebbensgaard (COWI),
  - Fjordens økologiske tilstand v./Jens Würgler Hansen AU

- b. Drøftelse af aftenens oplæg

Møde 3 – 15. juni 2022: Påvirkninger af fjorden - afholdt

- a. Oplæg
- BioCirc v./ Thomas Damgaard, Viborg Kommune
  - Land-CRAFT og Sustainscapes v./ Tommy Dalgaard og Christen Duus Børgesen, Aarhus Universitet, Viborg
  - Påvirkninger af fjorden:
    - Oplandets betydning- belastning og kilder til N og P samt retentionen i de forskellige oplande til fjorden. v./ Brian Kronvang og Jørgen Windolf, Aarhus Universitet
    - Vandskifte med Limfjorden, - slusens og dæmningens betydning, v./Anders Chr. Erichsen DHI
    - Bundforholdenes påvirkning af fjorden v./ Henning Jensen, Syddansk Universitet
- b. Drøftelse af aftenens oplæg

Møde 4 – 22. juni 2022: Hvor langt er vi og hvad kan der gøres 1 - afholdt

- a. Oplæg
- Status for vandområdeplanindsatser v./ Mette Nymann
  - Hvad kan der gøres – virkemidler i oplandet v. / Tommy Dalgaard og Morten Graversgaard Aarhus Universitet
- b. Drøftelse af aftenens oplæg

Møde 5 –31. august 2022: Status på arbejdsgruppens overvejelser

Oplæg fra arbejdsgruppens medlemmer: Hvad har vi af relevant viden og erfaring om Hjarbæk Fjord og dens opland?

- a) Fælles oplæg fra:
- *Fiskerne*: Kjeld Møller, Peder Lajgaard Pedersen, Henrik Ravn
  - *Naturinteresserne*: Leif Pedersen, Poul Blicher Andersen
  - *Lokalsamfund og lodsejere*: Hans Kurt Tougaard, Jacob Gade, Maria Pilgaard, Iben Kristensen
- b) Drøftelse i nye tværgående grupper. Hvad skal med udgangspunkt i de fælles oplæg:
- Tages med videre i arbejdet?
  - Belyses nærmere?
- c) Opsamling på gruppedrøftelser i plenum

Møde 6 – 21. september 2022. Hvad kan der gøres 2

- a) Oplæg – foreløbigt program
- BioCirc et eksempel på oplandsprojekter v./ ??
  - Hvad kan der gøres – virkemidler i forhold vandskiftet med Limfjorden (sluse og dæmning)

- Hvad kan der gøres – virkemidler i fjorden v./Mogens Flindt, Syddansk Universitet (Skal endelig bekræftes)
  - Hvad kan der gøres – yderligere virkemidler forhold naturkvalitet
- b) Drøftelse af aftenens oplæg

Møde 7 – 12. oktober 2022: Udarbejdelse af handleplan, arbejdsgruppens indledende overvejelser.

Oplæg fra arbejdsgruppens medlemmer: *Hvilke elementer mener vi bør indgå i en handlingsplan?*

- a) Fælles oplæg fra:
- *Fiskerne*: Kjeld Møller, Peder Lajgaard Pedersen, Henrik Ravn
  - *Naturinteresserne*: Leif Pedersen, Poul Blicher Andersen
  - *Lokalsamfund og lodsejere*: Hans Kurt Tougaard, Jacob Gade, Maria Pilgaard, Iben Kristensen
- b) Drøftelse i nye tværgående grupper. Hvad skal med udgangspunkt i de fælles oplæg:
- Indgå i en handleplan som indsatser?
  - Indgå i en handleplan som behov for ny viden?
  - Kan der peges på formidlingspotentialer og de gode historier?
- c) Opsamling på gruppedrøftelser i plenum

Møde 8 – 2. november 2022: Udarbejdelse af handleplan

Det videre arbejde med en handleplan, der udgør et oplæg til konkrete projekter/ aktiviteter, der kan realiseres i Fase 2. Oplægget skal som minimum indeholde:

- a) Behov for indsamling af ny viden
- b) Naturgenopretningstiltag/indsatskatalog:
- Fjorden
  - Vandskifte med Limfjorden
  - Oplandet
- c) Synergimuligheder i forhold til biodiversitet, klima- og klimatilpasning
- d) Oplæg til organisering af Fase 2
- e) Økonomi og Finansieringsmuligheder for Fase 2
- Et afsluttende møde i arbejdsgruppen primo 2023: Færdiggørelse af handleplan